

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, péntek, április 9

Tizedik évfolyam.

Előfizetési felhívás

a „KELET” 1880-iki tizedik évfolyamának második negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
 Egész évre 16 frt.
 Fél évre 8 „
 Negyedévre 4 „
 Egy óra helyben 1 „ 50 kr.

Előfizetések legcélszerűbben posta-
 útvalánnyal a „Kelet” kiadóhivatalába,
 Főter 4. sz. czimzendők.

A PHYLLOXERA.

Bizonyára sajtáságosnak fog tetszeni olvasóink előtt, hogy a phylloxeráról vezércikkünk. Abban pedig nincsen semmi különös, hogy azon a helyen, a hol oly sokat értekeznek a népeket pusztító háborúkról, a földbirtok rendezéséről, a külföldi ipar pusztításairól, nő meg az ártalmas politikai eszmékről és hasznos politikai partokról, — emlékezzünk meg egyszer legalább, azon irtóztos ellenség-ről, a mely észrevétlenül lopódzik körünkbe; ha egyszer betette lábát, pusztító hadseregének száma milliókra és milliókra szaporodik, s azon területen, a hová foglalni indult, ezer meg ezer embernek örökre elveszi mindennapi kenyerét.

Mi magyarok rendszerint hősi bátorsággal megvivünk az olyan ellenséggel, mely szembe támad, s a melyet egy döntő ütköztetben le is lehet győzni, de a mi ellen csak szakadatlan éber figyelemre, a kiadott unalmas rendeletek szöszszent megartására kell szorítkoznunk, erőtelenségek és elnézők vagyunk, nem látva először a veszélyt a maga teljes mivoltában, addig a míg csak fenyeget nem is félünk tőle.

Tavasodik, a természet munkája megindult, hogy a mi közreműködésünkkel meghozza nekünk, a miből szép Magyarország élni szokott. Minden gazda megvizsgálja, vagy tilteti a háládatos szőlőt, melyből majd őszre kelve a magyar messze földön híres aranyborát szűrhesse. Valjón gondol-e minden gazda arra, amikor szőlői körül vizsgálódik és tiltet, hogy gondosságától függ, miszerint Erdélyben még egyszer vigyázatot érhesse? Bejárta a phylloxera pusztításával Európa nagy részét. Legelőször Észak-Amerikában 1854-ben

A KELET TÁRCZÁJA.

Az orvosi tudomány és a nők.

IV.

Ha a női nemet jellemző sajtáságokból merített érvelést elfogulatlanul bíráljuk meg, meg kell vallani, hogy e részben azoknak van igazuk, a kik az asszonyok pártján állanak.

Mert, habár igaz, hogy a szeszélyesség meg a „szalmaláng” igen sok kedves teremtesnek nevezetes ékességeit alkotják, meg kell azonban gondolni, hogy minden „kedves teremtesnek” és divatbubának nem lehetséges ám máról holnapra orvosá lennie. Az orvosi gyakorlatot megelőzőleg diplomát is kell szerezni; azért pedig erősen meg kell szolgálni. Az előkészítet is beleszámítva, közel tizennégy évi szakadatlan és megfeszített munkát kell azért elvégezni.

Már azt csak mindenki meg fogja adni, hogy nem igen akad olyan női szeszély, a mely tizennégy évig tartson! A mely nőben ennyi idő alatt sem lankad a munkakedv, annak keblében nem szalmaláng, hanem igazi lelkesedés lángja ég!...

És aztán a könyörületesség, szelidség és türelem valóban igazi női erények, melyek igen nyomatékosan szólnak a nő orvosi pályája mellett.

Az érvek harmadik csoportja ama kérdés körül forog, hogy vajjon a közérkölség érdekei ellene vagy mellette szólnak-e a nők orvosi pályájának?

Az ellenvéleményűek gondolatmenete körülbelül a következőkben foglalható össze:

fedezték fel és már 1877-ig 288,608 hektár szőlőültetményt pusztított el és 164 millió 949,563 frank évi jövedelmét vette el megmondhatatlan időre a francziáknak, Portugáliában 3000 hektár területet tevén tönkre 1,500,000 forint évi jövedelemtől fosztotta meg a portugallakat, és a míg Ausztriában csak 120 hektárt támadott meg, addig Magyarországon Páncsova körül már 1000 hektárt tett tönkre. Még csak a kicsi Schweiz is 22 ezer frank évi jövedelmet veszített el miatt. De Németország, habár több pontjain jelentkezett a veszedelmes rovar, eddig megtudta magát őrizni nagyobb mérvű pusztításaitól.

És most közvetlenül az erdélyi részek határain áll az irtóztos ellenség. Szilágymegyében lépett fel legelőször és a végzet tudná megmondani hogy egy néhány év múlva vajjon nem Brassónál áll-e meg? megfosztván e szegény kis országot azon kevés befaló falatai között egyik legfontosabb mindennapi kenyerétől, hagyva maga után ezer és ezer családot sírásban és bánatban, kitéve a végpusztulásnak.

A midőn tehát először bomlik a szőlőnek rigye, széles e hazában úgy álljon őrt minden gazda minden szőlője mellett, mintha utóljára látna a venyigét zöldsülni, ha nem elég éber és óvatos a földjére titkon belopódzó apró ellenségekkel szemben.

A tudomány eddigi tapasztalatai szerint, ha betette a lábát e nagy ellenség valamely gazda földjére, onnan többé ki nem veszi, de az módjában és tehetségében áll minden szőlőtermelő birtokosnak, hogy az ellenség szőlőjébe lábát be ne tehesse. A kormány a phylloxerának teljes leírását, melléje magát a rajzát, ehhez magát az állatot, irtásának módját, fellépésének jelenségeit megküldi kivétel nélkül mindenfelé, úgy, hogy a legegyszerűbb szőlőgazda is teljes tájékozottságot szerezhet magának. Szigorú lelkiismeretességgel járjon el tehát minden szőlőbirtokos, nemcsak saját szőlője, hanem azoknak birtokán is körültekintvén, a kikről tudja, hogy tudatlanságból vagy gondatlanságból nem törődnek a fenyegető veszszel. Az értelmes és szorgalmas német nemzet megtudta eddig mutatni, hogy az ilyen fajta ellenségekkel is képes diadalmasan szembeszállani. Ránk pedig ázsiai magyarokra nézve már is eléggé jellemző, hogy a phylloxera megkerültve

Köztudomású dolog, hogy a hol már nők is szerepelnek az orvosnövendékek között, ott a kisasszony-studensek közül igen sokan tülemlkednek nem csak az u. n. „társadalmi előítéleteken”, hanem egyidejűleg a közérkölségek minden követelményein is. Természetes folyománya ez az orvosi tanulmányoknak, melyek igen alkalmasak arra, hogy a szemérem-érzetet, a nőiesség zománczát végkép le-törtöljék a nőről.

A társadalomnak ugyan — mondják tovább — nem feladata az, hogy egyes individuumok erkölcsiisége fölött öröködjék, de kétségtelül kötelességmúlásztást követne el akkor, ha nem zárna el oly utakat, melyek biztosan az erkölcselenségre vezetnek.

Eltelkintve azonban mindezekről, veszedelmes a nőknek az orvosi tantermekbe való becsátása, mert kockázatná az a tudomány méltóságát és az oktatás sikerét. Ugyanis abból, hogy bizonyos előadásokon és orvosi demonstratióknál mindkét nemű fiatalok együtt van jelen, természetesen következnek, hogy a tudomány mutatványok a egyes hallgatóságra nézve oly pikáns mellékizt váltanak, a mi a tudományos czélt teljesen illusorissá teszi és a tudomány szentélyét megfertőzteti.

Végül az orvosi gyakorlat maga is olyan természetű, a mely az orvosnőit gyakran igen kényes situatiókba hozhatná. Elég e tekintetben arra utalni, hogy az orvosnő rendelő termet fiatal emberek is fölkereshetnék az ő betegségeikre... Az ily esetűségek pedig nem csak az orvosnőre és patienszre, hanem a társadalom egészére is föltötte aggályosak.

Mint látható, a közérkölség szem-

Németországot, nálunk nagyobb mérvben tudott fellépni mint a német tartományokban, sőt a míg Ausztriában alig száz egy-néhány holdat pusztított el, nálunk első fogásra tiz akkora terület esett martaléknak.

Sok és nagy csapás érte már önhibájából a magyart leginkább tetlensége és közömbössége miatt. Magára vessen mindenki, ha ezen ősi erényei folytán e fenyegető nagy vészt nem lesz képes megakadályozni.

KÜLFÖLD.

Gladstone a külügyekről. Ápr. 4-dikén egy bécsi lap levelezője meginterveolta Gladstone Edinburgban. Levelező több kérdést intézett hozzá, melyekre Gladstone ezeket felelt: „Nagy tévedés hinni, hogy Anglia nagy szabadelvű pártjának politikája a keleti kérdésben kedvezni fog Oroszország hatalmi növekedésének. Én sohasem fogom szétrombolni azon védbástyákat, ha csakugyan védbástyául szolgálnak ellene; de a jövőre egyenesen kezére dolgoztak Oroszországnak és sajnos eszközöket használtak. „Azután így folytatta: „Én el nem bolondítottam magam; nem kell épen mindennek bekövetkeznie, de én éber és vagyok, a mely ugat.

Ismételtem, én tisztelem becsülöm az osztrák nép szabadság- és hazaszeretétét s minden szabadelvű kormányt Ausztriában, de „le a kézzel” más népekről, más népek vagyonáról és országáról. Osztráknémet szövetségről s Anglia csatlakozásáról beszélnek; erről sokkal többet kellene tudnunk, mielőtt egy sanguinikus és könnyelmű okmányt aláírunk, a mint a Nineteenth Century folyóiratban kifejtettem. A mit Oroszország harátai és ellenségei ezimű cikkemben elmondottam, ahhoz nincs mit hozzá tennem. Az volt politikám mindenkor. „Különben, mondá Gladstone a levelezőnek, tekintsem ma engem, mindenben a mit mondok, magáembernek. Gladstone azután levelező kíséretében lément az utcára, hol sok ezer főnyi tömeg viharosan éljenze.

Lorisz-Melikow dietator állása ingadozik. A dietatornak, mint a „Presse” pétervári levelezője írja, alattomban sok ellensége van, a kik rossz szemmel nézik, hogy a socialistákhoz hajló intelligenciát kiműli, sőt az intelligentiának bizalmát is megtudta nyerni. A lappangó ellenségeskedést most fölszínre hozta az a kérdés, vajjon a realis vagy a classicus tudományok képezék-e az iskolai nevelés alapját. E kérdés azonban nem paedagogiai, hanem politikai, a

pontjából három irányban emelnek súlyos kifogást az orvosnők ellen.

Lássuk azokra a válaszot.

Az első kifogás teljesen alaptalan. Mert be van bizonyítva, hogy pl. az oroszországi orvosnövendékek női soraiában nem az orvosi tanulmányok idézték elő a sokféle erkölcselenséget és kicsapongást, hanem a nihilismus. A nihilista nők épen olyanokká lettek volna, a milyenek, ha soha egy tanterem küszöbét se lépték volna át. Amerikából nem lehet hasonló panaszokat hallani. És néhány német gyakorló orvosnő (pl. dr. Hirschfeld asszony Berlinben, dr. Welt Róza kisasszony Bernben) az elképzeltet legjobb hírben és legnagyobb tisztetben állanak. A szűz-és naivitás ama parfümjéről, a mely a leány-növélde 16 éves növédkéntől környezi, természetesen le kell mondania az orvosnőnek, de a komoly és méltóságteljes erkölcsi tisztaságról egyáltalában nem. A tudomány még soha se rontotta meg szívet senkinek....

Épen ily erőteljes a második kifogás czáfolata.

Mindenekelőtt tisztában kell lennünk az iránt, hogy e részben csakis, és kizárólag néhány klinikai és bonczatani előadásról és mutatványról lehet szó. Azonban „castis omnia casta” — a tisztának minden tiszta. A tudományos czélt előadások hallgatójának föltötte könnyelmű és haszontalan egyéneknek kellene lennie, ha bizonyos praeparatumokat nem tudna frivolitás nélkül vizsgálni és némely fejtegetések csak tisztlátlan mellékképeket ébresztenének benne. A mivel egyetemi ifjúság azonban nem ilyen. És a ki „a priori” ezt föltételezi róla: igaztalanul ítél. A tapasztalat mást bizonyít. A

melyet két külön politikai párt használ fegyverül. A classicus nevelés híveit azzal vádolják a realisták, hogy ők az okai a közélet egész területén a meddőségnek. A realistákat pedig azzal vádolja az ellenfél, hogy ők a forradalom táplálói és hogy közülük kerülnek ki a socialisták.

Lorisz-Melikov a szabadelvűek felé hajlik, a kik a realis tudományok ápolását követelik. Ő ezeknek az iskolai kérdésben való kikéltését alkalmasnak tartja a kedélyek lecsillapítására.

A „Presse” tudósítója szerint különben azt is kívánja Lorisz-Melikov, hogy befolyást gyakorolhasson a ministerekre. Ha ezt nem adják meg neki, Lorisz-Melikov nem tehet okosabbat annál, hogy lemond.

Iparosoknak.

(Egy iparos minta-közlöny előszava.)

„A munka egyik legszebb rendeltetése az embernek, csak a munka fejt ki, csak az tartja fenn a testnek és léleknek erejét, csak munka tesz hasznossá magunk és polgártársainkra nézve.”

(Deák Ferencz leveleiből.)

Munka és haladás a jelszava mai nap minden művelt nemzetnek: ebből folyólag s a fürkésző emberi szellem feladata első sorban az, hogy felkutassa azon utakat és módokat, melyek által napjaink iparos tényezői legyőzhessék az ipar terén mutatkozó számos hiányokat és fogyatkozásokat s önállóvá téve az ipart, azt a tökély bizonyos fokára emeljék. Meg vagyunk győződve, hogy napjainkban egy pillanatig sem kételkedik azon többé senki, hogy ismeretünk szaporítása egyértelmű jólétünk emelése és életviszonyaink javításával.

Sokkal kevesebb térről is rendelkezünk e helyen, hogyszem történelmi sorrendben kimutathatnók azt a fokozatos fejlődést, mely a munka egyszerűsítése és nemesítése körül a legrégibb időkől fogva a g é p k o r s z a k jelen emelkedett álláspontjáiig észlelhető vala; csak utalunk arra, hogy az iparból az emberiség ezen elhanyagolt mostoha leányából a századok folytán életadó és tápláló édes anyi lön.

Ha visszatekintünk nemzetünk ipari múltjára, sajnálattal tapasztaljuk, hogy egykori hírneves ötvösaink s gyártóinknak csak emléke él. Régi iparunk nemzeti nagyságunkkal együtt hagyatott s ma alig egy-két szakban mutathatunk fel versenyképes termékeket, de újabb nemzeti emelkedésünk s az a sok elemi csapás, mely a földművelést érte, ismét az ipar terére fordította a nemzet figyelmét. Könnyű volt belátni,

bécsi orvosnövendékek pl. ily vegyes collegiumokban is mindig igen fényes bizonyítékait szolgáltatatták illemérzéküknek és az előadó tanároknak soha legkisebb okuk sem vala a panaszsra.

Másként áll azonban a dolog a harmadik kifogással. Erre nézve az orvosnők ügyvédei csak sophismákkal teljes declamatiókkal tudnak felelni, a melyekkel mi nem akarjuk olvasóinkat untatni.

Eme harmadik argumentummal tehát komolyan számot kell vetnünk.

Mi azt hisszük, hogy bármily súlyos legyen is eme gyakorlati szempont, teljességgel nem következik az, hogy a nőket egyáltalában elvileg ki kell zárni az orvosi gyakorlatból. A czél teljesen elérhető, és az ellenvéleményűek kifogása tökéletesen hatálytalanvá tehető egyetlen állami szabvány segítségével, melynélfogva az orvosnők gyakorlatából kizárhatnának a felnőtt férfiak és csakis nők és gyermekek körül engedtetnők az meg.

Igy aztán az orvosnők praxisa a közérkölségnek nem ártalmára, de javára válnék.

Orvosnők hiányában nem egy szenvedő nő állott már ama kinos alternativa előtt, hogy vagy el kell pusztulnia s ifjonta idejében itt kell hagynia az életet, vagy pedig alá kell vetnie magát egy idegen férfi olyatén vizsgálatának, mely a szeméremérzetet legmélyebben sérti. Tudvalevő dolog, hogy nem egy szerencsétlen nő lett már áldozata annak, hogy inkább választotta a hosszú kinos szenvedést és végre a halált, mintsem orvosi vizsgálat alá vetette volna magát. Az orvosnők praxisa végét vetné az ilyenmű szerencsétlenségeknek.

Mondhatják talán némelyek, hogy ez

Hirdetési díjak.

Egy négyeszig czentiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Hasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10.) Rud. Mosse Publicitische Bureau. Budapesten: Hasenstein et Vogler hírdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapest Szervitater 5. sz.

Nyitlteri cikkek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

hogy feldolgozandó nyers anyag van elég s az ipar emelésére szükséges többi feltétel is meg van mind, vagy előteremthető. Mozgalom indult tehát meg az ipar érdekében s mindinkább meggyőződés kezd válni, hogy a hazai ipart ki kell emelni mostoha helyzetéből s teljesen versenyképessé kell tenni a külföld termékeivel szemben.

De azt is be kellett látnunk, hogy e czél eléréséhez roppant erőfeszítés szükséges. A közelebbi világtárlatok alkalmával láthattuk mily magas fokot érte el a külföld ipara.

Ha tehát ma a külföldi termékeket hazánkból ki akarjuk szorítani s a magunk czikkeinek a keleten állandó piacot akarunk találni: akkor el kell sajátítunk azokat a tényezőket is, a mik a külföldi ipart nagygyártatték. Meg kell ismerkednünk a külföldi iparos mozgalmaival, a tudományára lett ipar elméletével, az elért nevezetesebb vívmányokkal, más oldalról itthon teljes tudomást kell szerezünk a feldolgozható anyagok mibenlétéről s a rendelkezésünkre álló minden egyéb feltételtől. Kiválóan figyelünk kell régi iparunk modorára, e végből ismeretünk kell hazai iparunk múltját s e rajz által is ismeretünk hazai iparunk fennmaradt emlékeit. Végre pedig előkelő fontosságot kell tulajdonítunk az iparos oktatásnak. Csak így lehet szó magyar iparról s egy előálló igazi magyar iparos osztályról. Addig is azonban, míg a jövő iparos nemzedék reményeinket teljesen bevalthatná, közzölni kell létező iparosainkkal mindazt, a mi őket szakmájukban emelheti s más részről serkenteni őket szorgalomra és izlésre, mely két tényező nélkül nem lesz iparunk solá.

Ime azon indokok, melyek beemlünk az „Ipariskola” megalapítására vezettek, melynek pártolását azon okból is bátrak vagyunk remélni, mert az hazai iparunk minden irányban, — iskolában, műhelyben, műkedvelők és iparbarátok közt képviselni, művelni és terjesztési lesz hivatva, s mert továbbá, — és ezt a fennebbiek után említenünk is alig kell, a legujabb vívmányok szellemében szerkesztve, szeretett hazánk iparviszonyaira és nyersterményeinek észszerti és legjövődőlemezőbb feldolgozására és értékesítésére fog főszlyt fektetni.

A lap havonként egyszer jelenik meg és minden fizet hoz hat (6) a legkülönbébb iparágakra vonatkozó magyarozó szöveggel ellátott mintaalapot; melyek közül egy-egy mindig kizárólag a szabadkézirajz módszeres oktatására lesz szentelve, mialtal lapunk kettős gyakorlati czélt ér el; mert míg egyrészt a mester és szakértő abban szakmájának megfelelő bőséges mintaanyagot talál, másrészt meg van adva az a lehetőség is, hogy a tanuló a szabadkézirajzban magát fokozatosan kiképezze és tökéletesítse,

túlsötét színezés, de hogy alapiában véve igaz: azt tagadni nem lehet. Annyi bizonyos, hogy ha választani lehetne két egyenlően ügyes orvos között, melyek egyike férfi, másika nő, az u. n. női betegségeken a legtöbb nő az utóbbihoz folyamodnék.

És ezzel bevégezzük fejtegetésünket. Végeredményektl constatalhatjuk a következőket:

Megállható elvi okokat nem lehet felhozni a nők orvosi gyakorlata ellen. A pályaválasztás kérdésében minden egyes esetben a jelölt individualis képességei lesznek mérvadók. Az orvosi életpálya követelményei azonban oly nagyok, hogy valamint most, úgy ezután is csak igen ritkán akadhat olyan nő, a ki eme követelményeknek eleget tudna tenni. Mert a mellett, hogy ritka értelmi, erkölcsi és testi erővel kell az orvosnő-jelöltnek bírnia, még a családi örömeiről is le kellene mondania. Végül gyakorlati szempontok is vannak, a melyek a nőknek ez életpályától való elriasztására hatnak. A kezdő orvosnőnek koránt sincs akkora kilátása praxisra, mint férfi collegáinak; csak oly helyeken telepedhetik le, a hol reménye lehet arra, hogy mint kizárólag nő-és gyermekorvos megélhet, tehát csak nagyobb városokban. És ha az ily helyek már el volnának foglalva orvosnők által, daczára nagy időn át folytatott fáradaalmas tanulmányainak, még se lenne biztosítva a nélkülözések ellen.

Ezekben egyszersmind az is ki van mutatva, hogy ez egész kérdés, mely az elméletben annyi port vert fel, a gyakorlatban végre is nem nagy jelentőségű.

— i — r.

minthogy e lapok összegyűjtve majdan egy módszeresen rendezett, fokozatos, tökéletes „rajziskola” foglalkoztatják. Oly taneszköz ez, melynek nemcsak ipar- és polgáriskolák vehetik igen jó hasznát; — de olyan kisebb helyeken, hol külön ipar- vagy rajziskolák nincsenek, a mesterekből is lelkiismeretesen kiképezhetik a gondjaikra bízott tanulókat a szabadkézrajzban, mely minden iparág segítségére.

Nem mulaszthatjuk el egyszersmind, hogy magáról az ipari szempontból rendkívül fontos rajzoktatásról is ez alkalommal ne szóljunk egyetmást.

Az elemi és középiskolai oktatásban tudvalevőleg szabadkézi- és mértani rajzot különböztetnek meg, melyek közül az utóbbit rendszerint becsülik, míg az előbbi ritkán részesül az ott joggal megillető méltatásban. Pedig ennek éppen nem volna szabad így lenni; mert szerintünk a pusztán mértani rajz minden egyéb tagadhatatlan jó oldalai dacára is valóságos békó a tanuló lelkeire nézve s éppen a tárgy természeténél fogva, a legkritikább esetben csak nagyon szűk tért enged az önállóan alkotni törekvő szellem foglalkodtatására; szellemi rablilincs ez, melynek nyomása alatt megbénul a rajzozási kedv, s mely a legjobb esetben se képes a tanulóban mintahű másolónál egyebet képezni; míg ellenben a szabadkézi rajz a képzettség bizonyos fókán tág tért enged a tanuló önálló felfogásának és tevékenységének; állandósítja és megőríti a képzelet termékeit, minden önálló alkotásnak teremtesnek alapja, nemessíti az ízlést s az ipar minden ágában oly nélkülözhetlen szükségletnek mutatkozik, melynek tökéletes bírása nélkül az iparos se versenyképességre; se valódi műipari tökélyre s — különösen hazai iparunk a külfölddel szemben önállóságra vergődni soha sem lesz képes. — Mindemellett szívesen elismerjük a mértani rajz jogosultságát is, amennyiben az nagy mértékben ébreszt és fejleszti a formaérzéket; az ablakok szabályszerűsége és a kivétel pontosságja a részarányossággal párosulván, szintén igen képzőleg hat a fiatal iparos tehetségeire s midőn túlsúlyt neki az éppen most mondtak miatt nem szívesen engedünk, a szabadkézi rajz mellett ezt is örömeit felhasználjuk.

Ezekben körvonalozva ezútonkat s az irányt, melyet lapunkkal követni szándékozunk, azon reménnyel fogunk a munkához, hogy mindazok, kik az ipar terjesztésére s virágztatására hivattak — tehát a nagymű. miniszteriumok, iskolák, műhelyek, egyletek s műkedvelők — vállalatunkat pártfogásukba veszik s így annak megmaradását lehetővé teszik.

Részünkről nem fogunk elmulasztani semmit, hogy úgy a kiállítás ezülszerűsége és eszénossága, valamint magvas beltartalom által is, a t. ez. közönség igényeinek s várakozásának minden tekintetben megfelelhessünk.

A szerkesztőség.

A képviselőház ülése április 7-én.

Elnök az ülést megnyitván, bemutatja a főrendiház elnökének átiratát, az országos levéltárban elhelyezett törvénykezéseket illetőleg.

Tiszta Kálmán miniszterelnök: T. ház! A megjelenésben akadályozott pénzügyminiszter úr helyett van szerencsém négy törvényjavaslatot benyújtani indoklásukkal együtt. Először: A Szegec szabad kir. város berterületének árvíz ellen biztosítására az 1879. évben tett munkálatok költségének viseléséről és az államkincstárból Szegec szabad kir. városnak ugyanezen évben adott előleg összegek megtérítésének elengedéséről; másodszor: Szegec sz. kir. város újra építésének keresztül viteléről s az erre szükséges költségek viseléséről; harmadszor: A Szegec szab. kir. város területén emelkedő építmények adómentességéről és negyedszer: a Tisza és mellékfolyói mentén alakult vízszabályozó és ármentesítő társulatok és Szegec szabad kir. város részére köztendő állami kölcsönről.

Méltóztassék a négy törvényjavaslat kinyomatását elrendelni s egyúttal azokat a pénzügyi bizottsághoz azon utasítással áttétetni, hogy e törvényjavaslatokat azonnal tárgyalás alá venni sziveskedjék és jelentését a háznak mielőbb beterjessze.

Elnök: A benyújtott törvényjavaslatok ki fognak nyomtatni, szét fognak osztatni s a pénzügyi bizottsághoz utasítottak azon felszólítással, hogy azokat azonnal tárgyalás alá vevén, jelentését mielőbb beterjesszen sziveskedjék.

Folytatván a közlekedési ministerium budgetjének tárgyalása.

Az állami gépgyárra előirányzott összegnél.

Madárász József ismételve elmondja néhányszor megjegyzéseit e gépgyár berendezése és belső ügyködése tekintetében határozati javaslatot terjeszt elő.

Péchy Tamás közlekedési minister elmondja az állami gépgyár átvételének és későbbi berendezésének történetét. Kezdetben a gyár deficitel dolgozott; ennek oka abban felelt, hogy az ellenőrzés és kezelés rendkívül nehézkes volt és nem felelt meg az üzleti igények követelményeinek. A gyár vezetését kité-

nőnek tartja s azt nem tartja lehetségesnek megváltoztatni; az alantasabb közegeknek a kormány gondot tartott arra, hogy a magyar elem érvényesüljön. A határozati javaslatot mellőztetni kéri, mely a legnagyobb bizalmatlanságot involválja a kormány és Zimmermann, valamint az igazgatótanács ellenében. (Helyeslés a jobboldalon.)

A ház a határozati javaslatot mellőzi? A ház a budget többi tételeit elfogadta.

Jókai Mór: T. ház! A napirendhez kívánok szólni (Zaj: Halljuk!) Nagy számú törvényjavaslatok vannak a t. ház elé terjesztve. Tekintettel arra, hogy ezen törvényjavaslatoknak elintézését még ezen ülésszakban követelik az ország érdekei; tekintettel arra, hogy a budget tárgyalása alatt is képviselőtársaink mind a legnagyobb részletességgel kívánnak megvitálni mindent (Közbekialkítások a szélsőbalon: Kötelesség szerint) igenis kötelességük szerint; tekintettel arra, hogy a t. háznak különösen gazdasággal foglalkozó tagjainak valóban jogos kívánságuk, hogy legalább aratásra haza kerülhessenek: bátor vagyok azt az indítványt tenni, hogy a t. ház üléséseite a budget-tárgyalás alatt délutáni 3 óráig terjeszse ki. (Helyeslés.)

Elnök: Kérdem a t. házat: ma vagy holnap kíván-e a tárgy felett határozni? (Ma! holnap!)

A többség ma kíván határozni. Már most kérem azokat, a kik Jókai képviselő úr indítványát elfogadják, méltóztassanak felállani. (Megtörténik.) A többség elfogadja, s eszerint a holnapi naptól kezdve az ülések 3 óráig fognak tartani.

Ülés vége d. u. 2 óra 10 perczkor.

BELFÖLD.

Maros-Vásárhely, ápril 7.

(Bothos Kálmán emlékezte.)

Bothos Kálmán orsz. képviselőnk f. hó 5-én történt elhunytával Marostordamegye közönsége és általa a haza is érzékeny veszteséget szenvedett, a kegyelet ma oly díszes és nagy közönséget vonzott a tombai ősi lakba kopsorsójához, milyen csak kiváló állasu és széles körben általánosan tisztelt hazafiak rovatalát szokta környezni. Bothos Kálmán 1830-ban született s kitűnő neveltetésben részesülve, már mint 18—19 éves ifjú honvédként szolgált a szabadságharc alatt. Az ötvenes évek elején nősült s egész gondját gazdasága művelésére fordította, de egyúttal hazája jobb jövődjének reménye sem halt ki kebléből s háza egyik központja volt a vidék értelmiségének, hol különösen egyházi és más közügyi kérdések élénk érdeklődéssel tárgyaltattak. A beállott alkotmányos korszakban Marosszékek egyik alkirály-bírájává választottat, s mint olyan, kiváló tanulmányai, főleg a gyakorlati élet figyelmes szemlélete következtében a közigazgatási ágak mindenképpen kiűnő jártasságot szerzett úgy, hogy a legkényesebb kérdések megoldása is belátása, tapasztalata következtében könnyűvé vált neki. Mint az ev. ref. egyháznak előbb egyszerű képviselője s már számos év óta gondnoka, folytonos luzgó és sikeres munkásságot fejtett ki, és a marosi ev. ref. egyházmegye, midőn papsága az esperessel élén csaknem teljes számmal jelent meg ma végtszességtételen nem csak a boldogultat tisztelte meg, hanem önmagát is, midőn világi kitűnő vezérféra iránt oly készséggel bizonyítja igaz kegyeletét.

Később mint a megyei élet kipróbált harcosát, Marosszékek országgyűlési követvé választotta, s mint olyan — kivált míg egészsége hanyatlásnak nem indult — nem egyszer hallatá közigazgatási kérdésekben gyakorlati ismereteiről tanuskodó szavát. Mint pártember a Deák-pártnak volt eleltől fogva buzgó és kitartó híve és a fusioval bensőleg sola sem rokonszenvezett, hanem azt nem szerencsés kényszerítésnek tekinté s hamar ki is vált az u. n. szabadelvű pártból s mert oly pártot, mely valóban szabadelvű nézeteivel egyező lett volna a mellett, hogy az elfogadott közjogi alapot ne bolygassa — nem talált a pártönkivüli képviselőkhöz közt, de szemben a kormánypárttal — melynek sem közigazgatási, sem közgazdasági politikáját nem helyeslé — foglalt helyet. Jellemző, hogy őt 1878-ban program adás nélkül választá meg kerületre, mert egyéniségében teljesen megbíztak, hogy ő azon irányban fog munkálkodni, mely legjobb meggyőződése szerint a haza javára leghelyesebb.

Házassága gyermektelen volt s ebben található egyik oka a közügyek terén kifejtett és teljesíthetett nagy munkásságának, de azért a családi kötelemre is kiváló tekintettel volt, több közeli és távoli rokonát nevelte, neveltette s atyai gondozásban részesítette. De működésének minden ágazatát, ha csak vázlatosan akarunk felsorolni is, jóval túl kellene haladnunk egy levél megemlékezésének határait s csak röviden óhajtom érinteni végtszességtételt. A kis Tompa község szomorú, de nagyszerű ünnepélynek volt ma tanuja. A szegény nép pártfogója, tanácsadója, segítője ott felelt fényes érzékporsóban, melyet a megyei tisztikar, a család több tagja és barátja által küldött ékes, élővirágból font fel-

iratos szalagu koszorú borítottak. A házánl János helyi lelkész mondott tartalmas gyászbeszédet, aztán a marosvásárhelyi Gyulaiféle temetkezési intézet dísz-szekere négy fekete lóval vitte ki a szülőhegy tetején levő családi sírbolthoz, kísérve a búsongó rokonok, a közel s távol vidékekről összegyűlt úri rendek százai és a közel falvak ezernyi népe és részvéte által. A sírnál Vályi Pál esperes mondott megható emléke- és búcsuszavakat, utána Bereczki Sándor országgyűlési képviselő meglehetősen hangos búcsúzott el a gyermekkori barátától, kivel már mint honvéd, együtt szolgált s kivel később a megyei életben annyiszor szemben állott, s kivel, midőn az utolsó években teljesen egy véleményen s bensőbb barátságban voltak — akkor kelle me gyorsan megválni egymástól. Végül Kerekes Sámuel marosvásárhelyi hírlapszerkesztő mondott igen sikerült, — szép búcsúztató költeményt. — Aztán bezáratták a nehéz ajtó.

A közönség meghatottan oszlott szét, s az ősi lakban ott maradt a gyszáló özege, kinek fekete ruháinál csak mélységes bánata s a 27 évi boldog házassága után reászakadt búsvasága feketébb. Vigaszt és enyhülést csak a gyöngéd rokonok szeretetében, a közönség osztatlan részvételében és azon tudatban lehet, hogy egy derék embert, negyedszázadnál tovább büszkén mondhatott magának.

Neve, mint a közélet fáradhatlan harcosáé, soká fenn fog maradni. Emlékezete pedig legyen áldott!

LAPSZEMLE.

A „Hon” írja: A legújabb angol választási bulletin, mely e sorok írásáig érkezett, tudatja, hogy meg van már választva 433 képviselő. Ebből szabadelvű 256, konservatív 153 és Home-Rule-párti 24.

Csak az kétes nagyon, vajjon képesek lesznek-e a liberálisok olyan többséget összehozni, hogy aztán ne legyenek rántalva az írlandi home-rulerek támogatására.

Ettől a veszélytől Angliát csak az menthetné meg, a mit a „Standard” mint nem lehetetlen esélyt kilátásba helyezett, hogy a királyi házaküldet az újonnan választott parlamentet és új választásokat rendelve el.

Hogy minő belpolitikát fognak követni, erre nézve csak azt jegyezzük meg, hogy újabb időben jelentékeny gyarapodtak a John Bright-féle radikálisabb elemek a liberális táborban s most ezek bizonyára meg fogják követelni a maguk osztályrészt a politikai irány követésében, a támogatásért, melyben részesítendek egy whig-kormányt.

Egy szóval, azt hisszük, hogy egy leendő angol liberális kormány kül- és belpolitikájának nem lesz oka örülni sem a külföldnek, sem magának Angliának.

Az „Ellenör” írja: Az orosz kormány közbe tette a Haitmann-ügyre vonatkozó hivatalos iratokat. Miért tette közzé?

Egy kis bosszút akart állni a francia kormányon, mely megtagadta azon baráti szolgálattól tőle, hogy Hartmann kiadja a szentpétervári remúlalomnak.

Nem vizsgáljuk, mennyiben ért célt az orosz kormány. Ránk nézve van az Orosz- és Franciaország közt fennforgó conflictusnak sokkal érdekesebb oldala. Ez az, hogy az orosz kormánynak teljesen sikerült behozonyítania, miszerint Franciaország Oroszországgal szemben más eljárást követett, mint egyéb hatalmak irányában.

Ez államra nem lehet szorosan alkalmazni a nemzetközi jog elveit, melyek a szabadság és humanizmus veszélye nélkül alkalmazhatók a nyugati államokra.

A mi pedig Oroszországnak azon tervét illeti, miszerint esetleg Németország és Franciaország támogatásával lépéseket akar tenni az angol kormánynál a menedékjog megszüntetése végett, azt hisszük, nem érdemel komoly figyelmet. Ezt a jogot a szabad angol földön, megvédené minden kormány, s ha a kormányok nem védenék meg, megvédené a hatalmas angol társadalom. Egy liberális kormány pedig még csak alkudozásba sem bocsátkozhatnék e tárgyan a nélkül, hogy népszertiséget tönkretegy.

Ha nem léteznék a menedékjog, meg kellene azt csinálni. Meg, különösen Oroszországra való tekintettel. A zsarnok Oroszország tehát hasztalan nyújtja ki véres kezét: politikai menekülteit nemcsak Anglia, de egyetlen művelt állam sem fogja kiszolgáltatni helyőrságnak.

A „Független Hírlap” írja: Új szövetségi tervekkel, kombinációkkal, egyezményekkel hírelve van tele a levegő.

Mik legyenek ezek? Minő irányban alakulnának a viszonyok. Arra nézve kevés foglaltalálunk erre-arra, de ebben a borongó ködös föl-fölbukkan a szem előtt mint legállandóbb és legkivehetőbb s nem kevésbé ijesztő figura: a három császár szövetség, a melyről egyre több és pozitívabb dolgot tudnak közölni a külföldről.

Ezt az áldást már ismeri mindenki.

De valóban csodálatos, hogy egy birodalom, olyan, aminő Oroszország is, mikor minden na-

pon az összerokadás, belső fölbomlás, forradalom és egyéb iszonyatosság előtt áll: külföldi támasztékokban és diplomáciai sikerekben keresi léte talaját, nem tudva, hogy minden szövetség és barátkozás mellett életképes állam csak az lehet, mely léte forrását a saját erejében keresi, valamint minden támogatás és mások jóakarata mellett existenciájában biztos csak is az az egyes lehet, ki föntartásának eszközeit a saját életrevalóságából meríti.

Az orosz kormány maga is, mely a sajátának a sorokat jóformán diktálja, látja, tudja, hogy országának főbaja a belső rendszertelenség, — mégis a helyett, hogy segítené ezen, — a helyett külső szövetségi tervezetekkel és hármasszövetséggel akarják kielégíteni a nép sovár kedélyét.

Mintba a hatalomnak sola és schol nem volna más kötelessége, mint hogy a nép javát, jólétét, törekvését és vágyát félreismerje és mindenkor mindenütt minden rendelkezésre álló eszközökkel — letiporja.

Azt valahogy elfeledik, hogy ha nincs nép, nem lesz hatalom sem. A hierarchiában pedig éppen őt fogják huzni a bot hosszabb végét.

A „Magyar Föld”-ben Illés Nándor írja: A költségvetési vita alkalmából egy kérdésre kívánnám vezetni a t. képviselők figyelmét, a melynek szóhozása úgy véljük éppen a földmívelési miniszter költségvetésének tárgyalása idején van helyén.

Az 1879. XXXI. t. cz. 37. §-a u. i. azt mondja:

c) a 17. §-ban megnevezett birtokosok érdekében, e törvény kihirdetésétől számított tíz év letelte után, kizárólag csak oly egyének lesznek alkalmazhatók, kik bizonyítvánnyal képesek igazolni: hogy az erdőőri szakvizsgát a földmívelési, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által, a belügyminiszterrel egyetértőleg kiadandó utasítás szerint, jó sikerrel kiállották.

Az értelmesebb erdőbirtokosok a törvény-szabta idő lefolyása előtt is kívánnának alkalmazni szakképzett erdőőröket. De hol vegyék azokat? Mai napig ilyen kevés van. A legtöbb saját szorgalma s öntanulás útján képezte magát. A kinevezési tisztek megpróbálták tanfolyamokat nyitni; de az eredmények még objektíve meg nem ítéltettek.

Az erdőtörvény alkotói ezen aggodalmakat téveseknek bizonyították; de a törvény föntidézett szavai után kétség fűltt áll, hogy az erdőőrök szakszerű képzéséről gondoskodni kell.

Nem csekély feladat ez. Beható és előreláthatólag hosszabb időt igénybevevő tanulmány és tanácskozások fognak erre szükségesletetni, nem lesz tehát tulkorán, ha mielőbb indítatik meg a munka.

Szerény kérelmünk tehát az lenne, méltóztatnék a képviselőház a miniszteriummal szemben odahatni, hogy az erdőőrök szakszerű nevelésének módját és eszközeit tanulmány tárgyává tegye, s annak idején az iskolák szervezése, elhelyezése és költségvetésére nézve a ház elé törvényjavaslatot terjesszen.

Az „Egyetértés” írja: Országnak költségvetését kellene tárgyalni. Hát hiszen tárgyalják is. Ez előtt hét évvel nyolcz hónapig tartott a költségvetés tárgyalása; kezdődött októberben s végződött júniusban. Ez is egészségtelen tünémeny volt, mert a kormányt munkában gátolá, a parlamentet csaknem állandóvá tette. De mégis sokkal egészségesebb volt ez az állapot, mint a mostani.

Tegnap a közlekedési minister keserves szemrehányás hangján az ujjain számlálta meg azon hónapokat, a melyeken át a kormány sem törvényjavaslatokat nem készíthet, sem kormányzással és közigazgatással nem foglalkozhatik. Ez az állandó panaszja Tisza Kálmánnak is, a ki minden ősszel azzal indokolja a kormány kétségletlenségét, hogy kevés ideje volt a készüldésre.

De hát ne vessződjünk mi most Tisza Kálmánnal. Nem az itt a baj, hogy a kormány igen erős, hanem az a baj, hogy a parlament igen gyönge. A képviselő urak szerteszét az országban mindenütt fölülhetők, csak éppen az országgházban föl nem lehetők. Hetvenen az egyesült ellenzékiek, harmincznégyen a pártönkivüliek s huszonketten a pártönkivüliek. Ez összesen 126 fő. Van köztük két volt miniszterelnök, három volt miniszter, nyolcz — tíz volt miniszteri tisztviselő, ugyanannyi volt ministerkandidatus, megszámlálhatlan mennyiségű szakember és államférfi és pártvezér és egyetem tanár. — S mind e sok nobilitás nem tesz egyebet, mint kiül a Duna partjára s várja, mikor folyik le végkép a Duna vize s beül a képviselőházba s várja, mikor bukik meg végkép Tisza Kálmán.

Miért nem jó ez most a képviselőházba? Sok jó és rossz oka lehet erre. De legjobb oka talán mégis az, hogy szép csendesen akar kimulni ez árnyékvilágból, nehogy kimulását valaki észre vegye.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

Egy rögtnbiráskodási eset.

Háromszék megyében gyakorivá vált tüzesetek a közigazgatási bizottság figyelmét felkeltvén, azok megakadályozása végett a belügyminiszteriumtól rögtnbiráskodás kérést a

gyújtogatók ellen. Az első ilyen eset, melynek folytán a statárialis bíróság összeültetett, március hó 30-án adta elő magát. Oroth Zsuzsa egy fiatal paraszt nő szerelemföltésből eredt bosszúból meggyújtotta szeretője, illetőleg annak atyja csűrét. A nőt rögtn elfogták a málnási ügyes csendőrök s Oroth Zsuzsa be is vallotta tettét. Hogy minő következményei lehettek elkövetett tetteinek, Oroth Zsuzsa nem sejtette. Nem tudta, hogy ennek kötetl alatti halál a büntetés. A rögtnbirásról ily esetekben összeül s a tárgyalás után kimondja a halálos ítéletet, melyet három óra alatt az ítélet ki hirdetése után végre kell hajtani.

*

Hogy Oroth Zsuzsa elfogott s tettét kiválá s hogy ennélfogva a rögtnbiráskodás eljárásánl fogva fog kivégeztetni, — gyorsan elterjedt az egész megyében. A sepsi-szentgyörgyi járásbíróság előtt, hol a szerencsétlen börtönében tilt, kíváncsi néptömeg hullámozott. Vasárnap este megérkeztek a k-vásárhelyi törvényszéki bírák, Drágoss kir. ügyész s miután Oroth Zsuzsa ügyében az előleges vizsgálat megtörtént, másnap (hétfőn) reggelre tüzetett ki az elindulás Zalanba.

A rögtnbiráskodási szabályok szerint ugyan is a tettes a helyszínre vitetik s a végtárgyalás ott folyván le, ítéletet mondanak felette s a bűnös az ítélet kihirdetése után három óra múlva kivégeztetik.

Oroth Zsuzsa tehát hétfőn reggel 8 órakor vitetett ki fegyveres csendőrök között zárt koscsiban; roppant nagyszámu kíváncsi néptömeg nézte az elindulást, mely bizonyos szabályszerűséggel történt. Vele egyzerre ment ugyanis a hivatalos személyzet: bírák, orvosok, ügyész, tanúk stb. Távirat útján intézkedett az alispán katonaságról is s csakugyan, megérkezett még vasárnap este 85 legény Zirl kapitány vezérlete alatt. Ezek hétfőn reggel 6 órakor indultak ki a másfél órányi járásra eső Zalanba, a gyújtogatás színhelyére.

A végtárgyalás Zalanban.

— Első nap. —

A szomorú menetet az előre megérkezett katonaság künn várta a falu végén. A katonák gulába rakott fegyvereik mellett pihentek, mi alatt a menet és a roppant számu néptömeg a falu házához megérkezett. A kivégzésre minden elő volt készítve. Az akasztófa még nem volt felállítva, — egy deszkakerítéssel húzott kordon azonban figyelmeztette s közönséget, hogy a kivégzés zárt helyiségben fog megtörténni, közvetlenül a faluháza mellett.

Tíz óra előtt a bíróság megjelent a tárgyalási teremben. Rozzant, piszkos helyiség, feketére füstölt falakkal, hova a közönségnek csak kevés része jutott be. A katonaság ezalatt felvonult s a rögtnbiróság összeült. A rögtnbiróság következőleg alakult: elnök Kovács Károly; bírák: Balog Izra, Mátéfi Károly, Szancsali Antal, Vajna Károly, Dobay János pótbíró; jegyző Solyom Miklós. A kir. ügyészséget Drágoss Elek, kir. ügyész képviselte. Védő ügyvéd: Nagy Károl s.sz.-györgyi ügyvéd.

A törvényszék elnöke elrendelte vádlott elővezetését, ki megérkezése óta a falu házának egy kis mellékszobájában állt. Vádlott megjelent. Középtermű, kifejezőtelen arcú fiatal pórno, az elfoglaltságok alig mutatja némi jelet. Úgy látszik, misem tud borzasztó helyzetéről. A börtön-őrök és csendőrök szuronyos fegyverek között kísérik a bíróság elé. A teremben néma csend.

Kezdetét vette a rögtnbiráskodást tárgyaló miniszteri szabályrendelet felolvasása, melyet, úgy látszik Oroth Zsuzsa nem értett meg. Nyugodtan maradt a halálbüntetés és a kivégzés részleteinél is. Majd azon belügyminiszteri rendelet olvastatott fel, melyben Háromszék megyében a gyújtogatókra engedélyeztetett e rögtnbiróság. Később a megyei alispán átirata, Zalan község előjáráságától okmányok olvastatnak fel, melyekben bizonyítva van, hogy a rögtnbiróság szabályszerien ki lett hirdetve. Végül felolvastatott a rögtnbiróság tagjait illető kivégzés.

Vádlott ezalatt nyugtalanul tekintgetett az ablakon ki s a katonaság és kerítésre, házak tetejére összeszüdült néptömeg láttára, láthatóan összehoradott és sejtteni kezdé bizonyos helyzetét. Pár percz múlva megszólalt:

— A gyermekemet szeretném meglátni, mert énzt sohasem látom meg többet.

A bírák megnyugtatták, hogy később meg lesz engedve.

Elnök: a szokásos kérdéseket felteszi.

Vádlott neve: Oroth Zsuzsa, zaláni lakos, reformáta, egy másfél éves törvénytelen gyermek anyja.

Elnök: Birtoka van-e?

Vádl. Nincs, csak a testem s a lelke.

Eln. Büntetve volt-e?

Vádl. Sohasem.

Elnök: Beszélje el, hogy gyújtotta meg a csűr.

Vádlott: Koneza Károlynénál táncz volt s ott volt szeretőm Boga Mózes is, a ki, a mióta engem elhagyott, mindig csúfolkodott velem úton-útfélen. Ott is, mikor egyik tánczos leültetett, hozzám jött s szindni kezdett s meg akart ver-

ni, hogy meg nem tette, csak a jó embereknek köszönhetem, a kik ezt nem hagyták. Nem volt tehát, mit tegyek, mikor onnan haza jöttem, elhatároztam, hogy bosszút állok s meg is tettem: felgyújtottam a csűrét.

Elnök: Maga egy csuporban szemet is vitt s azzal akart gyújtani.

Vádl. Igen, de csak két darabot s az kiadul hamar, azután gyufával gyújtottam.

Eln. Könnyen meggyuladt-e a csűr?

Vádl. Könnyen, mert a csűr szalmával volt fedve és száraz volt.

Eln. Nemesak csűr égett el, hanem marhák is bennétek, azok pedig nem voltak a szeretőjei.

Vádolt: Nem, de ő volt gazda.

Eln. A kárt kifizetni hajlandó volna-e?

Vádolt: Egész életemben szolgálnék érte, csak az életemet hagyják meg azért az árva gyermekért. (Vádolt ez utóbbi szavak alatt megrendül s szemébe könyek gyűlnek. —)

Elnök: Csábította-e valaki arra, hogy ezt tegye?

Vádl. Engem senki sem csábított, magam tettem, a mit tettem.

Itt a hozzá intézett kérdésekre még egyszer ismétli a gyűjtás körülményeit s azt teszi hozzá, hogy mikor a táncból hazajött, testvérét aludva találta, sógora pedig ittas állapotban volt. Ő leült a kályha mellé s elgondolkozott, hogy mikép állhatna boszút egy oly emberen, ki őt szegálaltából (Sepsi-Szentgyörgyről) haza csalogatta azon ígérettel, hogy elveszi s most nemesak megcsalta, hanem az egész „tánc“ előtt rutul (le nem írható szavakkal) szidalmazta, sőt megverni is akarta. — Ekkor megszökött meg benne a terv, hogy felgyújtja csűrét, a mit rögtön végre is hajtott. — Előadása közben pár-szor együgyű mosoly vonult el ajkán, a mi arczának sajátságos bamba kifejezést adott.

Balog Izra, bíró: Mit tett a gyűjtán után közvetlenül?

Vádolt: Boga Józsefékhez mentem s „kártyát“ vettem magamhoz és oltottam.

Királyi ügyész: Miért oltott, hisz maga gyújtotta meg a csűr?

Vádolt: Mert rögtön megbántam, a mit tettem s bánni is fogom, a mig élek. (A jegyzőhöz:) Irja bele instálom azt is, hogy tavaly december óta nem láttam férfit az azóta nem volt bajom.

Elnök: Mit következett ebből?

Vádl. Azt, hogy más állapotban vagyok.

Elnök: Nem félt a csűrűből menni egyedül?

Vádl. (bárgyva mosolylyal) Én bizon féltam, de már a jó isten elvette volt az eszemet.

Mátéfi, bíró: Azt mondta volt, hogy a Sántha Mózes elleni boszu vezette és mégis a Sántha Sámuel csűrét gyújtotta fel?

Vádolt: Ő otthon lakott (Mózes, a szeretője) s azt gondoltam, hogy minden az övé, nem az apjéé.

(A tárgyalási teremben roppant hőség van, vádolt vizet kér. Egyik porkoláb pohár vizet vitt, mit ő jóízűen megivott.)

Mátéfi: Meddig tartott szerelmi viszonya Mózesrel?

Vádolt: Hat hónapig. Akkor is azért lett vége, új évben, mert Mózes Dávid Józsefnél kezdte szeretni, engem azóta folyvást sértegett és csúfol. Még az általam adott esipkés zsebkendőt is neki ajándékozta.

Vádolt: Ha el nem fogták volna, feljelentette volna-e magát?

Vádolt: Önként feljelentettem volna magamat, de nem volt rá időm, mert még azon éjjel elfogtak a csendőrök.

Elnök: Ivott-e valamit akkor?

Vádolt: Sohasem szoktam semmiféle „ital“ inni.

Nagy Károly védő ügyvéd. Elérkezettnek látja az időt, midőn védené elmebeli állapotát szakértő vélemények folytán konstatáltatni kell. Az elmebeli gyengeségek folytonosak, vagy időhöz kötöttek. Lehet, hogy valaki ép elmével rendelkezik bizonyos időszakokban, míg máskor eselekvényei beszámíthatóság alá nem eshetnek. Hivatkozik s-szentgyörgyi tanukra, kik szükség esetén beigazolhatják, hogy védené ostoba, ép ésszel nem bír. A törvény ide vonatkozó szavai szerint a bűnös, kinek elmebeli állapota felől alapos kétség merül fel, el nem ítéltet. Kéri mindenképp ezt konstatáltatni.

Kir. ügyész: Nem az ő volt gazdái, kiknél S-Szentgyörgyön szolgált, hanem testvéreit és Zalán község előjáróit kell kihallgatni.

Esti fél 7 órakor a tárgyalás azon napra befejeztetett.

— Második nap. —

A tárgyalási terem ismét tömve van. Az érdekltség folyton tart, sőt miután időközben értesült a közönség, hogy Kozarek hóhé, ki Budapestről előbb tévedésből Kézdi-Vásárhelyre ment, megérkezett, nagymérvű izgatottság keletkezett. Kozarek reggel megtekinté a kivégzésre szánt helyiséget és a kifaragott, de még fel nem állított bitófát.

Dél előtt 9 órakor a tárgyalás tovább folytatván, elnök utján a védő ügyvéd azon kérdést intézte vádlotthoz, hogy tudja-a minő büntetés vár rá s hogy mi az a rögönbíróság? Vádolt ezen kérdésre adott feleletéből kitűnt, hogy még sejtelve sincs arról.

Következett az orvosok kihallgatása. Jelen volt dr. Antal Mihály megyei főorvos és dr. Wisziák Antal.

Dr. Wisziák Antal: Vádoltat több év óta ismeri s most is naponta kétszer vizsgálta s elmebeli állapotát kifogás alá eshetőnek mondja. Vádoltban a büntetés tudata egyszerű sem ébredt fel; a közönbös lelki állapot, melyben ily borzasztó viszonyok közt van, azon következtetésre jogosítja őt fel, hogy vádolt nem tartózkodó egészen beszámítható. Az elmebeli fogatkozás első fokán áll s e körülmény részint természetből, részint műveltség hiányából származik.

Dr. Antal Mihály: (Az előbbi véleményadása alatt nem volt a teremben.) Bárgynak vagy bolondnak nem állíthatja vádoltat, csupán annyit mondhat róla, hogy az észbeli műveltségnek legalsóbb fokán áll. Gyenge elméjű vádolt, de elmebeli zavar nem mutatkozik. Ezt a nevelés hiányának tulajdonítja. Vádolt, midőn a tettet elkövette, nézte szerint annak következményeit nem tudta megbírálni, vagyis arra nem gondolt. A mennyiben tette következményét nem bírja belátni, tehát helyes ítélet nincs: a teljes beszámítás alá nem esik.

Minthogy vádolt pár ízben a tárgyalás alatt elmosolyodott, védő ügyvéd kérésére következő kérdés intéztetett dr. Antal Mihályhoz: — Egy ép elméjű emberről feltehető-e, hogy ily viszonyok közt, most, midőn hallotta s tudja, minő büntetés vár rá s másfél éves gyermekét egészen árván, vagyontalannal kell hátrahagynia (vádolt hangosan zokog), ily komoly perczben egykedvűen mosolyogni tudjon?

Dr. Antal M.: Nem feltehető.

Védő ügyvéd: Ezen eljárás folyana alatt a két szakértő véleménye szerint kétség merült fel vádolt elmebeli állapota felől; a törvény pedig világosan megmondja, hogy, ha ezíránt alapos kétség támadt, a rögönbíráskodási eljárásnak helye nincs. Kéri a rögönbíráskodás megszüntetését és vádoltnak a rendes törvényszékhez való áthelyeztetését.

A kir. ügyész ellenvetése meghallgattatván, a bíróság tanácskozás végett félre vonult.

Délután két órakor a tárgyalás tovább folytatott s miután a bíróság kimondotta, hogy az orvosok véleményét a tárgyalás alapján elfogadja, felhívott a kir. ügyész indítványa, illetőleg vádbeszéde megtartására.

Kir. ügyész: röviden vázolván a tényállást, a tárgyalás folyamán tett beismerést s elmondván, hogy az orvosok egyhangú véleménye szerint vádolt a büntényt teljes öntudattal követte el: kéri Oroth Zsuzsát bűnösnek kimondani s őt, miután itt enyhítő körülmények tekintetbe nem jöhetnek, — kötélt általi halálra ítélni.

Nagy Károly, védő: szintén a tárgyalás folyamára hivatkozván, a kir. ügyész állításait cáfolta s fősúlyt fektetvén vádolt elmebeli zavart állapotára s azon körülményre, hogy vádolt áldott állapotban van: kéri a rögönbíráskodási eljárás megszüntetését s védenéének a rendes törvényszékhez leendő áttételét.

A bíróság a közönséget eltávolítván, tanácskozára visszavonult.

Majd az egész tárgyalás jegyzőkönyve felolvastatott s elnök határozatképen kimondá, miszerint az Oroth Zsuzsa elmebeli állapota felől alapos kételyek merülvén föl, a bíróság nem éri magát illetékesnek a rögönbíráskodási eljárást tovább folytatni. Ellene emel fogva ez eljárást megszüntetettik — s Oroth Zsuzsa bünténye a k-vásárhelyi kir. törvényszékhez további eljárást végett áttételik.

Oroth Zsuzsa tehát egyelőre a s-szentgyörgyi járásbírási bíróság börtönébe átkísztetett.

*

Ezzel a szerencsétlen nő sorsa eldőlt. És jól volt így. A katonaság a lefolyt két napi tárgyalás alatt folyvást fegyverben állva, négy-szög formában vette körül az épületet s a kiváncsi néptömeg egész raja pár ezerre menő számban állta el a tért.

A bitófa már meg volt faragva, Kozarek és két segéde minden perczben készen várta a parancsot, — hogy egy szerencsétlen bárgyú nő szomorú halállal végezze he életét — az akasztófán.

Kivonat a „Budapesti Közlöny“ből.

Árverések. Albrich György ingt. apr. 29-én Mardoson, Rusz Kandin 382 ft-ra b. ingt. máj. 7-én Tiborban, Grabovicsky Jakab 1050 ft-ra b. ingt. máj. 4-én a nagyszabeni tkvi hatóságánál, Gotta Jón 774 ft-ra b. ingt. máj 10-én a papilaki irodában árvereztetni fognak.

NAPI HIREK.

Lapunk olvasóit tisztelettel kérjük, hogy a jövő évnegyedre előfizetéseiket idején megújítani sziveskedjenek.

Helyi hírek.

— **Halmainé** asszonytól a következő sorokat vettük: „Miután tőlem nemfüggő körülmények folytán nem részesülhettem azon szerencsében, hogy a kolozsvári n.-é. közönségtől

a szinpadon búcsúzhassam el, elmulasztatlan kötelességemnek ismerem hirlap utján nyilvánítani köszönetemet egy a n. é. közönségnek, mely egy évi ítletem alatt rokonszenvével és elismerésével tisztelt meg, nemkülönben a helybeli sajátónak, mely működésemet folytonosan figyelemmel kísérte. Fogadjak mindamnyian őszinte biztosítást, hogy rokonszenvűk, elismerésük, valamint szerepléseimet illető jóakarati észrevételeik csak buzdításul és útmutatásul fognak szolgálni azon művészi cél elérésére, melyet színi pályámon magam elé tűztam. Halás tisztelőjük Halmainé.

— **Hogyan szerzik a persa rendjelt?** A nagy közönség előtt homályosan képzelt rendjelszerzési egyik módot midőn felfedjük, nem kívánunk jelen alkalomból a lelkesítő: „Kaparj kurtá neked is lesz“ óriási elvre utalni. Tisztelvén a választási mozgalmakat, nem akartuk rendjelszerzésünket gonosz hírbe hozni, azonban a tisztújítás megtörtént s most elmondjuk alapos vádunkat: rendjelszerzés vágyik az egyik persa-rendjelre. Bizonyítunk: az ázsiai kultúra nagy erőfeszítések után kiküszöböltetett hazánk-ból, s im a rendjelszerzés pogány institutioi becsapódására vetemedett. Avagy nem ezt jelenti ama törekvése, hogy előidéztet és megenged uly ázsiai állapotot már este fél tíz órakor az utcán, mely képtelenség tesz minden európai „szaglású“ embert a künn járásra? Pl. kedden a színhazi közönség oszlása alkalmával városunk két utczájának levegője teljesen inficáltatott egy csapat telivér ázsiai cigány által, mely hat székéren szállított oly anyagot, melyért még a német sem szed vámat a határszéleken. Rendjelszerzésnek illető közege eddigi ázsiai művelő által valóban kiérdemelte a persa Sah jeles ordóját: a poloska-rendjelt.

Hazai hírek.

— **Stefanie hercegnőről**, nevelőnője, Brossel asszony, az Ueber Land und Meerben érdekes visszaemlékezéseket közöl... Stefanie hercegnővel épen a Tell Vilmost olvastuk, midőn először szólunk neki a Habsburgiáz hatalmáról s az osztrák birodalom jelentőségéről. A hercegnő előtt azt fejtgetjük, hogy mily nagy feladat ily birodalom felett uralkodni! Az ifjú gyermek szeme csillogott és így szólt: „Az ön szava nem vész el; meglátja, ha egykor nagy leszek, csak arra fogok gondolni, hogy boldogságot és áldást hozzak mindenkire, a ki körülöm van. Bizonyára mindent úgy teszek, a mint ön mondja, hogy mindenki szeressen!...“ A véletlen úgy akarta, hogy egy képes lap ép akkor közlé Rudolf koronaherceg arezképét, melyet megmutattunk neki. A hercegnő ekkor látta először e képet. A hercegnő ez előtt nem is hallott a főhercegről; ő sohasem hagyta el a laeken kastélyt, csak egyszer volt egy hétig nevelőnőjével Ostendeban. Mi — úgy mond Brossel asszony — mindig sejtelmével bírtunk a magas hivatásnak, mely Stefanie hercegnőre vár, s örömmel ragadtuk meg az alkalmat, hogy minden jót és szépet elmondjunk neki Rudolf főhercegről; hogy elmondjuk, mily komoly tanulmányokat tett, s hogy modorával megnyeri mindenki szívét. Többet nem mertünk mondani. A hercegnő érdeklő nézte a képet s nem feledé el az akkori reggelt.

— **Gyilkosság.** Tegnap éjjel, éjjel után három órakor, Nagyváradon a Czigány-utczán (Katonaváros) egy a Kálmán-féle szeggyárban dolgozó embert ölt meg két napszamos. A tettesek egyikére egy borjú eltovajlásának gyanúja nehezített. A meggyilkolt ember — írja a „Nagyvárád“ — tegnapelőtt az illetőnek ezt szemére veté, miért is ez a pirongató ember fejen tite. Ez ütés után pálinkázn, békülni ment a két ember, hová őket egy harmadik is kísérte. Ez a harmadik szűtellen szította a két ember közötti ellenségeskedést. Éjjel után eltávoztak a pálinkamérésből, az utczán megtámadta a később meggyilkolt embert az intrikus paraszt s midőn már javában dulakodtak, az a kit a borjútovajlás terhelte visszasietett s egy késsel a megtámadott embernek kétszer a nyakába szurt. A kés mély sebet ejtett, de a bűszült ember czezel nem elégedett meg, hanem folytatta a késelését, míg ellensége meg nem halt. Mint értesültünk, tizenhat mély seb van a meggyilkoltan. A gyilkosság elkövetése után a tettesek megfűtöztak, de a főczinkos kalapja a helyszínén maradt és ez árulóra lett. Tegnapelőtt más el is fogattak a gyilkosok.

— **Kozarek ur Háromszéken** általános bűnulat tárgya volt. A kíváncsi közönség csak úgy özönlött a város vendéglője köré, hol a tisztes férfiú s markos fogdmegek szállva voltak. Kisé meg voltak lepetve jó kinczésűt külseje által azok, kik veres nadragba és veres pruszliba bújatott ördögi alakot képzeltek róla. Kozarek egy kis áprilist is járt, a mennyiben Zalán helyett Kézdi-Vásárhelyre utaz. Különbén szerencsére nem volt rá szükség, a minek, saját szavai szerint, maga is örült, „hogy nem kellett legalább egy gyöngé nőt kivégeznie.“ Kozarek, mint mondja, kora ifjuságától fogva e szomorú pályán van s mint „segéd“ 87 kivégzésnél működött; mióta önálló mester már 17-et végzett ki.

— **Nagy tűzvész** dühöngött apr. 1-én Bongardon (Szabemegye.) a „Herm. Ztg.“ sze-

rint 28 lakház teljesen, 1 részben leégett. Továbbá 18 istálló és csűr, 100 hektóliter gabona és kukorica lett hamuvá. A vészben elpusztult 4 ló, 21 szarvasmarha, 14 sertés, 2 kecske. Az összes kárt tizenkétezer nyolcz száz ftra becsülték. Biztosítva csupán egy lakház volt. A mentési munkában két ember életet vesztett el; egy súlyos égési sebekkel borított egyént a nagyszabeni közkórházba szállítottak.

— **Tabakovics** öngyilkossága. A Fügetlenség szerint, a Tabakovics által Tiszsa min. elnökhez intézett levél így hangzik: Kegyelmes uram! A midőn Szörénymegyei kormánybiztosi kinevezésem tartalmazó 1880. ik évi márczius hó 24-én 13.046-ik sz. a. kelt nagy becsűt rendeletét ide becsatolom, egyben hódoló tiszteletem nyilvánítása mellett kijelentem, hogy a réam ruházott tisztet el nem fogadhatom, nem pedig azért, mert az annyi megpróbáltatáson keresztül ment szegény Szörénymegye nem érdemlte azt meg, hogy őt egy az egész világgal szakított egyén kormányozza. Elbeli elhatározásom indoklása „A torontáli szélesend, vagy Hertelendy József torontáli Goresca-koff és Tabakovics Gusztáv“ ezimű jegyzeteimben olvasható, mennyiben kegyelmes uram azokat elovásásra méltatni fogja. Kelt Nagy-Becskereken, 1880-ik évi ápril hó 4-én, alázaatos szolgálja Tabakovics Gusztáv, főjegyző. Az emlékirat „A torontáli szélesend, vagy Hertelendy József torontáli Goresca-koff és Tabakovics Gusztáv“, mely voltaképp az elhunytak végrendelete gyanánt is tekinthető, elítélése mindazoknak a ténykedéseknek, melyeket Hertelendy főispán az alkotmányosság rovására végrehajtott, de melyeknek megírására, mint kijelenti, korántsem a személyes gyűlölet vitte, 12 íven, melyeket, úgy látszik, lassan-lassan, napról-napra egészített ki, a mindenkor benyomások hatása alatt elmondja azon okokat is, melyek a végzetes lépés elkövetésére bírták. A világgal való meghasonlás, a főispán önkénykedései, és szándékosan előidéztet zavart anyagi helyzet játszták a főszerepet. A N. P. Journal hírei szerint Tabakovicsot sértett dícsvágy és rongált anyagi viszonyok bírták az öngyilkosságra. Ő főispáni kinevezetésre számított, a kormánybiztosságot keveselte. Idegen helyre kellvén átmennie, ez által vagyoni viszonyainak rendezését is veszélyeztetve hitte. A rá bízott ügyeket teljesen rendben hagyta hátra. Ő, mielőtt a pisztolyhoz nyúlt, kétszer foszforsóval akarta magát megmérgezni, de e kísérletei nem sikerültek.

— **A hola „Proletárokat“ nem adhatják.** Csiky Gergely a napokban Temesváron időzvé, az ott vendégszerelő szintársulat igazgatója Gerőfi főlkérte, engedje előadni Temesváron a „Proletárokat“. Mint a „Temesi Lapok“-ban olvassuk — Csiky e kérést megtagadta, mert a „Proletárokat“-nak Temesváron és Aradon való előadását semmi áron nem akarja megengedni.

— **Magyarul tanuló főherceg.** Károly Lajos főherceg fiát Jenő főherceget továbbéled eddig Dezső Dénes, a Theresianum magyar hitánára tanította a magyar-nyelvre. Dezső most Brüsszelbe hívták, hogy a trónörökös aráját tanítsa magyarul, helyébe tehát a fiatal főherceg számára utjanitót kellett keresni. Ezt meg is találták Marsalkó Tamás nagyváradi honvédeztredes József fiában, ki bécsi Theresianum jeles növendéke volt, s utóbbi időkbén a nagyváradi jogakadémián a jogot hallgatta. Most távirati uton Bécsbe hívták Jenő főherceg mellé magyar-nyelv tanáru és társalkodóul. A fiatal ember már el is utazott.

Vegyes hírek.

— **Mikor halt meg Shakespeare** Oroszország egy kisvárosi színházában Shakespeare. „Sok hűlő semmiért“ ezimű szindarabját adták elő. Az előadás bevégezte után általános taps és tetszés-zaj tört ki, mi azt mutatá, hogy a vigjáték megnyerte az oroszok tetszését. A zajból nemokára egyes kiáltások hangzottak elő, lassankint az egész ház azt harsogta! „Szerző! szerző! lássuk a szerzőt!“ Erre föllebben a függöny, a rendező előlép, s a türelmetlenül várakozó közönséghez a következő szavakat intézi: Boesásának meg, de Shakespeare ír, a szerző ez előtt huszonöt évvel már meghalt. A tehetséges költő kora elhunytá nagyon lehangolta a színházban levőket, mi kétségkívül bizonyítja: milyen gyöngéd és finomkeblű nép az az — orosz.

— **Oroszországi perek.** A nihilisták hazájában ismét igen érdekes perek folynak. Különösen érdekes egy tábornok ellen állampénzek vesztegetése miatt indított per, mely Varsóban legközelebb fog tárgyalatni. Ugyancsak Moszkvában vádoltak be több akadémiai hallgatót, kik politikai vétséget követtek el, itt folyik a Kaeska-féle per is, Kaeska kisasszony ugyanis egy Beirasefvszky nevű tanulólt ölt meg, amint gyanítják, nihilista bizottság határozata folytán. Különbén nagyon természetes, hogy a nihilista perek bizony nagyon kis része hatol a nyilvánosságba, miután ezek többnyire nem is nevezhetők pereknek. A gyanusakat legtöbb esetben ugyanis egyszerűen zár alá helyezik, többnyire a Péter-Pál-börtönbe, ahol vagy elvesznek éhen, szomjan, vagy pedig Szibériába szállítják.

— **Az örültek házából.** Clermont fran-

czia helység közelében levő tébolyházban borzasztó bűnt követett el egy Estoré nevű osztály-felügyelő. Ez intézet beteget egy részét egy szomszédos birtokon mezei munkával szokták foglalkoztatni. Egy beteg és Estoré közt kitört ezi-vódás következtében, az utóbbi ellenfelet a zuhany-terembe vezette s ott annyira elverte, hogy a szerencsétlennek mindkét karja kitört. Estoré áldozatát Clermontba való visszavivés ürügye alatt kocsi-ra tette, utközben megfojtotta, eltemette Mig Estoré a gyanút másféle akarta irányozni, a tetemet jelenlétében fölfedezték, de a bűnös még dejen menekülhetett. Az intézet igazgatója Labitte, volt képviselő annál inkább van kompromittálva ez ügyben, mert nem gondoskodott kellő időben a tettes üldözéséről, ki ennek következtében szerencsésen elért a határra. A belügy-miniszter rendeletére adminisztratív, az állami-ügyészség rendeletére pedig egyidejűleg büntéri vizsgálat tárgyává tették ez esetet.

Utolsó hírek.

— **Pétervár.** Charkowban a haditörvény-szék előtt kilencz nihilista ellen folyik a vég-tárgyalás. — Azok közt heten egyetemi hallgatók, az egyik paraszt és egy Jelissejewa nevű kisasszony, orosz ezredes lánya. Mindnyájan azzal vádoltatnak, hogy titkos kormányellenes összeesküvés tagjai, kik forradalmi felhívásokat és könyveket terjesztettek.

— **London.** A szabadlétvők győztek a Bedfordi, Berwicki, Carnarvoni, East-Derbyi, North-Nottinghami, Badnóri és Ayri grófságokban.

— **Berlin.** A birodalmi kancellár lemondása eddig sem visszavonva, sem elfogadva nincsen.

HETI VÁSÁR.

— Kolozsvárt, 1880. ápril 2. —

A mai heti vásár nem volt oly látogatott, mint a múlt heti, valószínűleg, mivel a mezei munka már kezdetét vette s így vidéki gazdáknak más dolgok is van, mint az, hogy ide beránduljanak a heti vásárra.

A gabona és liszt árak esökkentek egy keveset, azonban a tűzifa, fanemlék, széna, szalma ára emelkedett.

Élőspiacunkon fájdalom még mindig a már szinte megszokott drágaság uralkodik.

Hectoliter szerint.

Búza 9 ft 10 kr., rozs 6 ft 20 kr., kukurica 5 ft., zab 3 ft 20 kr., burgonya 4 ft., lenese 12 ft., borsó 12 ft., psszuly 10 ft.

Métermázsa szerint.

Búza 12 ft., rozs 9 ft 12 kr., kukurica 6 ft 66 kr., zab 7 ft 20 kr., 00-lás liszt 23 ft 40 kr., 0-lás 22 ft 40 kr., mont liszt I. 21 ft 40 kr., II. 20 ft., zsemelislizt III. 18 ft 50 kr., kenyér liszt 14—17 ft., dereze 6 ft., korpá 5 ft., máleliszt 8 ft 40 kr.

Sertés piacon.

Volt eladó 140 drb., eladott 50 drb., a kövér drlja 42—58 ft., sovány 9—17 ft., malacz 3—8 ft.

Barom piacon.

Volt eladó 700 drb., eladott 307 drb. Ökör 8 drb., párja 250—280 ft., borjus tehén 35 drb., párja 170—210 ft., tehén 127 drb., párja 150—200 ft., 2 éves tulok 9 drb., párja 85—120 ft., 1 éves ökör borju 40 drb., párja 80—100 ft., 2 éves tinó 10 drb., párja 70—95 ft., 1 éves tinó borju 43 drb., párja 46—54 ft.

IDEGENEK KOLOZSVÁRTT.

— Apr. 8-án. —

Nemzeti szálloda.

Littman Antal kereskedő Lipcséből, Reisz Károly kereskedő Budapestről, Reinhardt Ignác ékszerész Bécsből, Nagy Samu kir. táblabíró M.-Vásárhelyről, Pallas Richárd utazó Bécsből, Lukátsi Izsák és neje Besztetereztől, Mattikk Korn szádasodó Budapestről, Pollák Mór kereskedő Aradról.

Hungária szálloda.

Gubodi Gyula kereskedő M.-Vásárhelyről; Eichlsädter utazó Budapestről, Grün S. utazó Budapestről.

A kolozsvári franczia-club három tagja által fordított új franczia vigjáték a párisi „Theatre Francais“-ból, **előszőr.**

Nemzeti színház.

Bérlet 171-ik szám.
Kolozsvárt, pénteken 1880. ápril 9.
A nagybácsi (Girodot Caesar) végrendelete.
Uj franczia vigjáték 3 fejr. Irta Belot és Ville-tard. Rendező Szentgyörgyi.

Szombáton Lecoq új nagy operette-je előszór, Erdélyi Marietta jutalmára.

CAMARGO.

Írták: Vanloo és Letterier.

Kezdeté 7 órakor. Vége 10-kor.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
BÉKÉSY KÁROLY.

M. kir. államvasutak MENETTERVE, keleti vonal.

Ervényes 1879 évi május hó 15-étől

Nagyvárad—brassói irány.										Brassó—nagyvárad irány.									
Allomások		Személy- vonat		Vegyes- vonat		Menetjegy árak				Allomások		Személy- vonat		Vegyes- vonat		Menetjegy ára			
		2. sz.		12. sz.		II. oszt.		III. oszt.				1. sz.		II. sz.		II. oszt.		III. oszt.	
		óra	perc	óra	perc	frt.	kr.	frt.	kr.			óra	perc	óra	perc	frt.	kr.	frt.	kr.
Nagyvárad (Vendéglő)	Elind.	4	50	5	20	6	02	4	30	Brassó (Vendéglő)	Elind.	4	10	10	10	13	04	9	32
Rév	"	6	14	7	38	4	17	2	97	Földvár	"	4	49	11	07	12	17	8	70
Csucs (Vendéglő)	"	7	16	9	12	2	83	2	02	Apáca	"	5	20	11	54	11	95	8	29
Bánffy-Hunyad	"	7	53	10	08	1	96	1	40	Agostonfalva	"	5	48	12	40	11	08	7	91
Egeres	"	8	38	10	59	1	11	—	79	Homoród-Kőhalom	"	6	38	1	50	10	10	7	21
Kolozsvár (Vendéglő)	"	9	28	11	59	—	—	—	—	Erked	"	7	38	3	24	9	03	6	45
Kolozsvár	Elind.	9	44	12	23	—	—	—	—	Héjasfalva	"	8	12	4	17	8	41	6	00
Apahida	"	10	06	12	52	—	53	—	37	Szegesvár (Vendéglő)	Érkez.	8	29	4	41	8	01	5	73
Gyéres	"	11	34	2	55	2	04	1	46	Szegesvár	Elind.	8	39	5	01	—	—	—	—
Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé)	Érkez.	12	08	3	35	—	—	—	—	Erzsébetváros	"	9	18	6	07	7	16	5	10
Kocsárd (Vendéglő)	Elind.	12	18	4	03	2	72	1	94	Medgyes	"	9	53	7	06	6	44	4	61
Maros-Ujvár	"	12	26	4	14	2	99	2	14	Kapus (Elágazás Nagy-Szeben felé)	Érkez.	10	11	7	31	6	05	4	32
Felvincz	"	12	33	4	24	2	96	2	14	Kapus (Vendéglő)	Elind.	10	27	7	54	—	—	—	—
Nagy-Enyed	"	12	57	5	06	3	50	2	50	Mikeszása	"	10	46	8	20	5	66	4	04
Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)	Érkez.	1	17	5	37	—	—	—	—	Hosszu-Aszó	"	11	02	8	41	5	66	4	04
Tövis (Vendéglő)	Elind.	1	45	6	12	4	05	2	90	Balázsfalva	"	11	22	9	12	4	95	3	53
Karácsonfalva	"	2	13	6	52	4	69	3	35	Karácsonfalva	"	11	37	9	31	4	69	3	35
Balázsfalva	"	2	28	7	27	4	95	3	53	Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)	Érkez.	12	03	10	10	4	05	2	90
Hosszu-Aszó	"	2	45	7	50	5	66	4	04	Tövis (Vendéglő)	Elind.	12	33	10	35	—	—	—	—
Mikeszása	"	3	01	8	15	5	66	4	04	Nagy-Enyed	"	12	55	11	17	3	50	2	50
Kapus (Elágazás Nagy-Szeben felé)	Érkez.	3	19	8	39	—	—	—	—	Felvincz	"	1	17	11	49	2	99	2	14
Kapus (Vendéglő)	Elind.	3	29	9	16	6	05	4	32	Maros-Ujvár	"	1	24	11	49	2	99	2	14
Medgyes	"	3	49	9	51	6	44	4	61	Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé)	Érkez.	1	31	12	09	2	72	1	94
Erzsébetváros	"	4	22	10	47	7	16	5	10	Kocsárd (Vendéglő)	Elind.	1	41	12	31	—	—	—	—
Szegesvár (Vendéglő)	Érkez.	5	00	11	42	—	—	—	—	Gyéres	"	5	17	1	21	2	04	1	56
Szegesvár	Elind.	5	10	11	57	8	01	5	73	Apahida	"	3	44	3	20	—	53	—	37
Héjasfalva	"	5	28	12	27	8	41	6	00	Kolozsvár (Vendéglő)	Érkez.	4	05	3	48	—	—	—	—
Erked	"	6	06	1	15	9	03	6	45	Kolozsvár	Elind.	4	20	4	08	—	—	—	—
Homoród-Kőhalom	"	7	07	2	40	10	10	7	22	Egeres	"	5	12	5	22	1	11	—	79
Agostonfalva	"	7	56	3	45	11	08	7	01	Bánffy-Hunyad	"	5	58	6	23	2	96	1	40
Apáca	"	8	29	4	25	12	95	8	29	Csucs	"	6	30	7	27	4	83	2	02
Földvár	"	9	01	5	07	12	17	8	70	Rév	"	7	39	9	05	6	17	2	97
Brassó	Érkez.	9	40	6	00	13	03	9	32	Nagyvárad (Vendéglő)	Érkez.	9	00	11	00	6	02	4	30

Kapus—Nagyszebeni szárnyvonal.										Tövis—Gyulafehérvári szárnyvonal.										Kocsárd—Maros-Vásárhelyi szárnyvonal.															
Állomások				Vegy. von. 312. sz.		Állomások		Vegy. von. 311. sz.		Árak		Állomások				Vegy. von. 112. sz.		Állomások		Vegy. von. 111. sz.		Árak		Állomások				Vegy. von. 112. sz.		Állomások		Vegy. von. 111. sz.		Árak	
				Minden nap						II. o. III o.						Minden nap						II. o. III o.						Minden nap						II. o. III o.	
				óra perc						frt kr						óra perc						frt kr						óra perc						frt kr	
Kapus (Ven.) Ind.	10	40	N-Szeben (Ven.) Ind.	6	40	7	83	5	59	Tövis (Ven.) Ind.	1	37	10	48	Gy.feh.rv. (V.) Ind.	11	41	4	40	4	80	3	42	Kocsárd (Ven.) Ind.	2	00	M.-Vásárhely Ind.	8	40	5	07	3	63		
N-Szeben (Ven.) Ér.	12	35	Kapus (Ven.) Ér.	8	30	6	05	4	32	Gy-Fehérv. (V.) Ér.	2	09	11	30	Tövis (Vend.) Ér.	12	13	5	52	4	05	2	90	Maros-Ludas „	3	05	Csapó-Radnóth „	10	02	1	08	2	94		
																								Csapó-Radnóth „	3	58	Maros-Ludas „	10	55	3	46	2	49		
																								M.-Vásárhely Ér.	5	08	Kocsárd (Ven) Ér.	11	50	2	72	1	27		

JEGYZET: A vastagabb számok az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig számított éjjeli időt jelentik. — Az árak Kolozsvártól vannak számítva.

H i r d e t é s e k.

415—1880. sz.

Pályázat.

Kolozsvár sz. kir. város tkts. bizottsága által 1880. mártius hó 22-én 63 v. b. szám alatt nyert megbízatásomnál fogva a vezetésem alatti városi tanácsnál 1880. ápril hó végéig betöltendő és 1200 frt évi fizetéssel és esetleg nyugdíjjal járó városi főmérnöki állomásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom tehát mindazokat, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy életkorukat, az útépitészet, vízépítészet és magas építészetben elsajátított elméleti és gyakorlati képzettségüket, netalán eddigi szolgálatukat igazoló hiteles okmányokkal felszerelt, saját kezűleg írt pályázati kérvényüket 1880. ápril hó 30-ig a polgármesteri hivatalhoz nyújtsák vagy küldjék be.

A fenti határidő után beérkező pályaművek a kijelölésnél nem fognak tekintetbe vétetni.

Kolozsvárt, 1880. ápril hó 5-én.

Simon Elek.

kir. tanácsos, polgármester.

(154) 2—2

Utánnymot nem díjaztatik.

Szám 3076—1880.

Árverési hirdetmény.

A kolozsvári kir. törvényszék, mint esőbírószék közli, hogy a „Victoria” biztosító társaság esőbírószékhez tartozó, s a tömeggondnok 2459—1880. sz. a. jelentése mellett beterveztetett s alólt kir. törvényszék irattárában minden érdeklődő által megtekinthető kimutatásban foglalt s összesen 123,244 frt 70 kr tevő, a Lajthán tuli államokban lévő egyének és ezégek ellen fennálló követelések 1880. évi május hó 12-én d. e. 9 órakor és a következő napokon e bíróság hivatali helyiségében a foganatosítással megbízott kir. közjegyző Dorgó Albert által nyilvános árverésen eladottnak.

Az árverési feltételek kir. közjegyző Dorgó Albertnél, valamint tömeggondnok Schilling Rudolfnál, egy alólt kir. törvényszék irattárában megtekinthetők.

A kolozsvári kir. törvényszéknek 1880. mártius 23-án tartott üléséből.

Becek Lajos,

jegyző.

(151)

Birró Pál,

elnök.

2—3

Árlejtés.

Mező-Szengyelen, Maros-Ludastól 1¼ órányi távolságra, a rom. kath. paplak építése tárgyában 3873 frt 21 kr készpénz, 100 szekér- és 200 tenyeres nap-számról, Betegh Sándor egyházi főgondnok ur házában 1880. ápril 26-án 193 frt 66 kr. bánatpénz és szó- vagy írásbeli ajánlat mellett, az építési terv és földtérkép megtekintése után, nyilvános árlejtés fog tartatni.

Kolozsvár, 1880. ápril 7-én.

Éltes Károly.

(152)

855 szám
1880.

Hirdetmény.

A méltóságos bányagazgatóságnak jelen évi 1624—596 számú rendelete alapján, a marostúvári m. kir. sóbányahivatal, jelen évi szükséglete fedezetére 20 ezer darab új valószínűs tiszta kender erős negy-nyitüst szövetű — egy folyó meter hosszú és negyvenöt centimeter széles, varrás nélküli zsákoknak beszerzése tekintetéből, **jelen év május hó 13-án délelőtt** írásbeli ajánlatok tételével és zsák minták bemutatásával árlejtés fog tartatni.

Ezen árlejtésre pályázhatnak, csakis a magyar korona tartományban adózó polgárok, minél fogva a vállalkozni óhajtók felkéretnek ajánlataikat 50 kros bélyeggel ellátva, az összes szállítmány értékének 5 százaléká bánatpénz mellékelve a nevezett nap reggeli 10 óráig a marostúvári sóhivatali irodában beadni.

A szerződés feltételeiről, hivatalos órákban bármikor, felvilágosítást adhat nevezett hivatal.

Magy. kir. sóbányahivatal.

(153)

1—3

Marostúvárt, 1880. Ápril hó 5-én.

Első Budai Keserűviz.

„Erzsébet királyné” sósfürdő, Budapest (Buda).

Az „Erzsébet királyné” fürdője egyike a legrégibb híres budai keserűfürdők közül, s ezek sorában első rendű helyet foglal el, mit a bel- és külföldi keserűvíz tulajdonságai és a fürdőhely szépsége, valamint a keserűvíz használatának általános tanácsai.

Az „Erzsébet királyné” keserűviz, mint egy feloldó és nyíltó szer, azonnal, fájdalom nélkül hat és hosszabb ideig használat mellett sem gyengíti sem a gyomrot sem a beleket, minél fogva gyógyhasználatra is alkalmas.

E természetes ásványvíz kitűnő hatásáról, melyet az „Erzsébet királyné” keserűsósforrás szolgáltat, orvosi bizonylatok léteznek: Dr. Balassa tanár, Dr. Oppolzer, Dr. Jankovits, Dr. Schwarzer udv. tanácsos, Dr. Meyer, Rudolf trónörökös személye körül, Dr. Káldácsy, Dr. Tomay, Dr. Czappert, ur. Eckstein, Dr. Hoffer, Dr. Kouschil, Dr. Löblin, Dr. Schulhof, Dr. Bruck uraknál.

Fürdő-idegy május 1-től szeptember 30-ig.

Kényelmes lakásokról távirai berendezéssel ellátva, hetenkénti 8 frttól 12 frtig, valamint jó étteremről legjobban gondoskodva van; közlekedés a fővárossal kényelmes társakocsikon, félóránként, fűrdőorvos Dr. Bruck J.

(146)

1—6

A budai „Erzsébet királyné” keserűviz ez elnevezés alatt készletben minden van gyógytárban, gyógyvíz- és fűszerüzletben.

Szoba — vagy vízküldemény — megrendelések ezimzendők az „Erzsébet királyné” keserűsósforrás” kút- és fűrdőigazgató-sághoz Budapestben.

GAZDASÁGI GÉPRAKTÁRA

Van szerencsém a t. gazdaközönségnek figyelmébe ajánlani, hogy általános jó hírben álló gyártmányaink meghonosítása végett czélszerűnek láttuk

BOKROS ADÁM ezégnél

KOLOZSVÁRTT,

a hol gépeim gyári áron árulottnak, a kelendőbb czikkekből egy minta-raktárt tartani, azon megjegyzéssel, hogy nevezett czég bármely árjegyzékeinkben előforduló gép vagy géprészletre rendeléseket elfogad, a melyek gyors és pontos teljesítését eszközözi

Clayton és Shuttleworth

(127)

14—*

Bécsben.

BOKROS ADÁMNÁL KOLOZSVÁRTT.

LEGNAGYOBB RAKTÁR

Olaj festékek,

Száraz festékek,

firneissok, lakkok, ecsetek,

továbbá:

Vizhatlan mész és

Portland cementből

mérséaelt árak mellett

Gergely Ferencznél

FÜTÉR 20 SZ. a „TÖRÖKHÖZ.”

(129)

4—*